

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Orice inserate,

se platescu pe sorie séu linia, cu litera merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statale, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 8.

Sibiu, 25/6 Februaru 1878.

Anulu I.

Dunarea și Gurile sale.

II. Din Nr. precedente veduram, în ce modu regin'a apelor Europei este pusă sub protectiunea dreptulu publicu europenu, cu scopu că comunicatiunea pe spatele densei că se dicem asiă, se fia asigurată de rapacitatea ori-si cui, remanendu apele ei drepta proprietate a omenimei întregi, éra nu flumen clausum, apa închisă, nici îngreunată cu o sută de vami de a lungulu seu până în marea neagră. Într'aceea mai sunt destui ómeni fricosi, carii tienu, că tractatulu de Parisu este sfasietu în bucăți, că nu mai țiene nimeni la elu, că-ci și în cătu ar țiene cineva, în stadiulu la care au ajunsu evenimentele, nu'i mai folosesce nimicu.

Se supunemu și noi, că în adeveru astadi din tractatulu dela 30 Martiu 1856 și din celelalte conventiuni separate, că totu atâtea corollarie ale aceluiași, până la cea din 30 Augustu 1858 nu mai existe nimicu și totulu este tabula rasa, méșă curată. Ce póte urma de aici? Nu cumva, că Gurile Dunarei și Basarabi'a se ajungă de nou în potestatea Rusiei, éra suveranii, diplomatii, generalii Europei se se uite la rusi cu gurile cascade și se tacă? În acestu casu muscalii aru merita prea bine, că ei se ajungă domni despuitori ai lumei întregi, și profeti'a lui Napoleonu I „Republique ou Casaque“ se se implinésca în dilele nóstre în favórea tiraniei universale. Poteti se credeti D-vóstra ó minune că acésta? Atunci observati bine, că cu asemenea credință insultati pe popórale cele mai înaintate ale Europei, de poltróne, pe armatele lor de cete pléca-fuga, pe diplomati de nisce trantori somnuroși, pe lumea cea mare comercială, pe miile de fabricanti și miliónele de industriari mici totu atâtea turme de sclavi, cete de gagauti nauci. Astadi inse nu mai scriemu anulu 1829, nici nu mai domina acea întunecime egipténa de atunci, în care jocă pungile pline de aur delă unu diplomatu la altulu.

Credemu și noi, că din tractatulu și conventiunile dela Parisu voru remanea numai fasii și petece; acésta eventualitate inse nu ne însuflă nici ó frică, pentru că se imitam pe vreo două trei diarie din Bucuresci, apellandu la generositatea și bunătatea Rusiei, și caciulindu-o că se facă bine se lasă pe Romani'a în posesiunea Basarabiei. Nu mai póte lua Rusi'a nimicu dela Turci'a ceea ce nu este proprietatea acesteia. Nu în desiertu au peritu în anii 1854—5 în Crime'a preste 200 de mii francesi, anglii și italieni, și nu pentru aceea s'au versatu acolo sute de milióne din averea acelor trei staturi, pentru că dupa 23 de ani gurile Dunarei se recada în potestatea Rusiei. Astadi inse nu sunt numai acelea trei poteri, Franci'a, Britani'a, Itali'a, care au dreptulu a'si înaltia vocea lor detunatoria pentru libertatea și neutralizarea perfecta a Dunarei, ci și tóte poterile riverane, prin urmare și Germani'a, de unde vine Dunarea. Déca pentru neutralizarea Renulu an cursu secolu întregi torrenti de sange, tocma asiă póte se mai curgă și pentru Dunare. Dicemu, se póte; noue inse ne vené a crede, că regularea definitivă a cestiunei danubiane se va întempla de aci înainte în modu definitivu chiaru cu acésta ocaziune a pacificarei Orientulu. Tractatulu de Parisu va succede altulu mai perfectu; éra conventiunea din 1858 va deveni cu totulu de prisosu în form'a în care fusese ea adoptată de cătra poterile garante; pentru-că acelu tutoratu umilitoriu, acea curatella impusa natiunei și statulu romanescu prin conventiune, nu se mai póte suferi nici-o dí.

Mai multu: Gurile Dunarei trebuie se fia lasate în grij'a statulu Romani'e cu invoirea unanimă a Europei. Sunt aprópe 36 de ani, de candu acésta idee începuse a se ventila nu numai în press'a europeană, ci și în cercurile superiori diplomatice. Déca acea idee nu s'a încarnatu mai curendu, caus'a principale a fostu, că popórale civilizate nu ó cunoscea, séu déca ó si cunoscea, se indoiá inse de vitalitatea ei, de poterea și talentulu de a forma unu statu calificatu a intra în rangulu și concertulu staturilor

civilizate. „Se formam la Dunarea de diosu unu statu destulu de tare, spre a sustiené ordinea și securitatea publica la Gurile ei, dară nici-decumu asiă de tare, pentru-că se le póta închide vreedată spre daun'a comerciulu universale; asiă sună formul'a în care 'si coprinsesera cățiva diplomati ide'a lor. Era inse lucru frescu, că acea idee se nu placa poteriloru limitrofe, adeca Rusiei, Austriei și Turciei. De aici vine, că articlii tractatulu de Parisu relativi la Gurile Dunarei au esitu cu totulu în altu întielesu. Candu adeca poterile apusene și meridionali petrunsera intentiunile veciniloru, se invoira a compune comisiunea danubiana destulu de complicată, despre care atinseram pe scurtu în Nr. precedente.

Diarele oppositiunei albe din Bucuresci voru a sci, că guvernulu Romani'e „ar fi trimisu că soli extraordinari la Berlinu pe dnu. ministru Ioanu Campinénu, la St. Petersburg pe dn. generalu Ioanu Gr. Ghica, fostulu agentu diplomaticu la Constantinopole și pe dn. Ioanu Ghica senatoru, la Parisu și Londra, toti insarcinati a întempina despoierea teritoriulu romanu,“ adeca luarea Basarabiei romanesci prin Rusi'a. Departe de noi de a fi adaptati în secretele ministeriulu de esterne alu Romani'e, totusi nu potemu se credemu, că acelea misiuni din partea Romani'e aru avea de scopu a pasi indată de acumu în acestu modu hostile contra Rusiei, pre cătu timpu parte considerabile din armat'a rusésca se mai afla totu pe teritoriulu romanescu, și pre cătu trupele romanesci operandu la Vidinu continua de facto a sta în confederatiune cu cele rusesci. Noue ni se pare mai multu, că acestea sunt simple faime de sensatiune, puse inadinsu în circuliune de cătra press'a oppositiunei cu scopulu invederatu de a nelinisti și turbura spiritele, a depopularisa pe Brateanu și Cogalniceanu, a'i face se se retraga, pentru-că nu ei, ci alții se ia parte la închiierea condițiilor de pace. Celu pucinu tonulu inversunatu, insultatoriu și hostile alu pressei albe, și manier'a de a nu alege de locu midiulocele spre a resturna pe adversari, dau pe facia scopulu lor. Ceea ce vedemu și noi cu ochii nostri și audimu cu urechile nóstre este, că press'a alba, rapita de pasiunile sale, lucră fóra se observe, cu totulu pe man'a vrasmasiloru Romani'e. Au nu vedu redactorii foiloru oppositiunei, cu ce bucuria satanică se reproducu insultele publicate în Bucuresci în diarele straine vrasmasie Romani'e, și cu căta reutate se comentéda acelea, nu spre laud'a și glori'a partidei albe, ci spre a nutri ura și urgia contra natiunei romanesci. Au nu citescu ei negru pe albu în mai multe diarie straine: „De aru cadea rosii cătu mai curendu, că se ajungă albi la potere, — de ce? Pentru-că ei sunt mai tractabili, și prin ei amu potea face nefacute tóte câte s'au întemplatu în Romani'a dela Aprile 1877 încóce.“

Apoi éta, organulu oficiosu „P. Lloyd“ tocma acuma cere cu totu-a-dinsulu invasiune austro-ungurésca în Romani'a și Serbi'a. Ce ve trebuie mai multu?

Noi tienu pe Albi de patrioti fóra nici ó asemenare mai leali și mai buni, decâtu că se le póta placé unu complimentu asiă de nerusínatu alu vrasmasiloru Romani'e, și credemu că e numai lips'a de prudentia și de infrenarea vendettei, care face pe redactorii lor că se'i compromitta asiă de greu.

Cumcă de libertatea Dunarei, prin urmare și de a Basarabiei, a Deltei, chiaru și de a Dobrogei va îngriji nu numai Romani'a, că tier'a mai de aprópe și mai esentialu interesată în cestiune, ci Europ'a întregă, se póte convinge ori-cine, déca va arunca ochii pe charta că se observe de aprópe tíera de tíera, prin care curge Dunarea (Danubius, Ister). Acestu riu ese în marele principatu Baden din împreunarea a două ruletie Brege et Brigach, trece prin unele mici ducate în Bavari'a, de acolo în Austri'a, dá capitaleloru ei și regiuniloru vecine putere de viétia, intra în Ungari'a, pe unde face nenumerate serpentine și ba-ti, apoi trece pe langa

Slavoni'a și Serbi'a fructificandu regiunea și nutrindu comerciulu, până ce ajunge la strimtórea cea mai înfricosiă din tóta Europ'a, cunoscută sub numele de Clissura. Acea Clissura se începe la Baziasiu, în dreptulu Bisericeii-Albe și se întinde până la satulu Sib din diosu de Orsióv'a, pe distanția de 16 miliarie. Cea din urma și cea mai periculósă cataractă se numesce Pórt'a de feru, pentru care s'au întemplatu mai atâtea batalii, câte și negociatiuni diplomatice. De acolo Dunarea începe se spele tiermii Romani'e totu în serpentine, care sumate la una distanțiile lor, facu 125 miliarie. Dară distanția întregă, pe care curge Dunarea, încependu numai dela cetatea Ulm, de unde se face navigabilă, până unde se versa în mare, este, mesurată totu după cursu în serpentine, de 360 miliarie geogr., din care pe tierile germane se vinu 135, pe Ungari'a 134. Radi'a, regiunea Dunarei, a carei populatiune are interesu de viétia la navigarea ei, face 14630 mil. patrate, din care 2200 se vinu pe Germani'a, 8360 mil. pe monarhi'a noastră, éra restulu pe Serbi'a, Romani'a și Bulgari'a. Asiă dară navigatiunea pe Dunare semnifică comerciulu de miliarde, semnifică interesu universale alu omenimei.

La situatiune.

Lumea vediu pana acumu în diarele straine și patriotice mai multe serii de punctatiuni de pace, că esite de la Russi'a catra Turci'a. Pana astadi, în 5 febr. nu se adeverscu de autentice nici chiar cele 8 puncte comunicate de la Constantinopole ministeriulu Britani'e și prin acel'a parlamentulu. Ceea ce se scie positivu din fónțana oficială rusésca, este, că în sér'a de la 31 jan. s'au subscrisu în Adrianopole armistiulu și s'au adoptatu óre-cari base de pace. — Dar, de ce durată se fia armistiulu și cari sunt acele base de pace, nu se afla de nicairi. Se mai adauge, că turcii au se ésa din cetățile danubiane și din Erzerum în Armeni'a, pentru că se le ocupe garnisónele rusesci. Noi avemu sub ochi diarele din capital'a Romani'e pana în 22 jan. st. v., dar nu aflamu într'insele nimicu despre sórtea acelor cetăți, cari intereséda asiă de aprópe pe Romani'a.

Asiá dar' despre închiierea armistiulu nu mai incăpe indoiéla. Nu vedemu inse nicairi sperantie mari puse în încheierea păcei definitive. Despre comitele Andrassy se telegraféza, că densulu invita pe poterile europene la unu congressu séu ó conferință. Despre invasiunea greciloru cu 12,000 trupe în provinciile turcesci, scirile sunt autentice. Ministeriulu Britani'e cere și capeta de la parlamentu asiă numit'a subventiune de armare 6,000,000 libre (60 milióne flor.). Cret'a e în pline flacari. Russi'a recrutéza de nou sute de mii și trupe rusesci totu mai trecu prin Romani'a. Pentru ce se ne facemu illusiuni, că pacea s'ar poté încheia asiă usioru precum ó încheia jurnalele turcofile în telegramele lor? Ori si ce condițiuni ar pune Russi'a Portii ottomane, noi nu ne potemu indoi unu momentu, că cu tóta poterea sa formidabilă, le va comunica lumei, fără a le comunica mai întâiu în Bucuresci, în Belgradu și Cettinje. Acést'a se potea numai în acele tempuri, candu popórale orientelui, aprópe sugrumate de turci, nu erau în stare se facă mai multu, de catu a geme și a întinde mânilu catra Russi'a, că celu pucinu ea se le usioreze jugulu în numele religiunei. Astadi, acelesi popóra, avura și mai au ó rola, ce difere essentialu de cele din trecut. Înainte de a intra Russi'a în actiune, au intratu ele insele cu sangele lor, cu averile și cu totu viitorulu, punendu totulu, cumu se dice, pe ó singura carte, pentru că se scape de jugulu tiraniei.

Ne vedemu necesitati si de asta-data a roga de nou pe lectorii nostri, că pe langa ce urmarescu cu atentiune încordată decursulu evenimentelor, se binevoiesca a se înarma cu pacientia.

Brasiovu. (*Neerologu.*) † Ioanu Mesiota, doctoru in filosofia si artile liberali, profesor si directoru la gimnasiu si liceulu romanescu gr. orient. din Brasiovu, dupace in Septembrie a. tr. jacuse de inflamatiunea plamaniloru si mai apoi recidivase, debilitatu cu totul prin atata suferinta, inainte cu doue septemani morbulu i se complică asia, in catu cei mai buni medici ai locului isi perdura speranti'a de a'lu scapa, si asia densulu repausa in Domnulu la 31 Ianuaru in alu 41 anu alu etatii sale, spre nespusa dauna a instructiunii publice nationale si a literaturii nostre. Ioanu Mesiota nascutu intr'una din comunele suburbane a le Brasiovului, in Dêrste, din parinti agricultori, a fostu unulu dintre cei de ante, care a mersu la universitate din gimnasiulu romanescu dela Brasiovu, a carui prim'a clase s'a deschis in Octobru 1850. Dupa-ce ascultase mai multe colegiuri la universitatea din Vien'a, trecu la Bonn'a in Prusi'a renana, universitate renumita de câteva specialitati, apune si de filologia. Acolo se intemplă, că Mesiota frecuentă aceleasi colegiuri la care ambli si Carolu de Hohenzollern, astadi Domnu in Romani'a. Dupace si castigă diplom'a, Mesiota in a. 1861 fu alesu de profesor la gimnasiu. Studiulu seu de predilectiune era istori'a, care la noi inca si pana in diu'a de astadi este pucinu cultivata. VEDIENDU elu, că dincõe lipsese cu totul o istoria scrisa romanescă pentru clasele din gimnasiulu superioru (liceulu), s'a supusu la greo'a labore de a traduce si publica romanescă istori'a lui Pütz, introdusa in gimnasiile austriace sub sistem'a lui Bach. Mesiota mai are si alte lucrari literare publicate in unele programe gimnasiali si in foi periodice. Amicii sei contimpurani le voru sci denota mai bine decâtu noi.

Dupa mórtea directorulu Gavriulu Munténu, Mesiota i succese in acea functiune importanta, in carea implini loculu cu tóta demnitatea si spre indestularea proprietariloru acelui gimnasiu.

Ioanu Mesiota nu a fostu casatoritu; elu a traitu numai sciintieloru si scolai. Acea vocatiune a sa era multu favorata de temperamentulu seu celu blandu, de acelu spiritu meditativu, care nu e datu a precipita, nici a se involbura la cea mai mica opozitiune ce i s'ar ridica din partea cuiva. Virtute rara acésta, mai alesu in dilele nostre, dara tocma pentru aceea cu atatu mai pretiósă.

Remana memori'a lui eterna la concetatiunii, la sutele de scolari ai sei si la natiunea intréga.

Processulu Miletics.

A trei'a di de pertractare.

(Urmare.)

A. Volics, jude cercualu in Versietiu spune ca Iovanovics i-a fostu recomandatu pe la rosalie 1876 in casina. Iovanovics indemnă tare pe cei presenti se subscrie actiele imprumutului, cari si altcumu aduce castigu. Bibic a profetitu intreprinderi fiasco din caus'a tempuriloru rele. De recrutatiune si planuri de rescóla n'a fostu vorba.

Se cetesce fassiunea avocatulu din Panciova, dn. S. Cassapinovics, in care se dice, ca densulu n'a caletoritu la Belgradu impreuna cu Miletics. Pe acest'a l'a intelnit pe strada fora a fi sciutu ca se afla acolo. In diu'a aceea a pranditu cu Miletics la „Tiarulu rusescu“. Denunçiarile lui Rankovics, pe care nu'lu cunosc, le declara de calumniu reutatiósă. Elu póte constatá diu'a plecarii sale la Belgradu, căci guvernant'a sa de odinóra se cununa cu o di mai nainte de plecarea lui.

Dr. Polit: Me rogu a se constatá identitatea fassiuniloru lui Miletics si Cassapinovics.

Guvernant'a amintita in fassiunea de susu intaresce cele espuse de Cassapinovics.

Se asculta martorulu P. Vidak din Chichind'a mare. — Presied.: Cunosci pe Iovanovics? — Vidak: Ilu cunosc de candu eram deputatu la congressulu din Carloveti, sciam si ca e fratele poetulu serbu Ioan Iovanovics. L'am cunoscutu si din diuaria, ca ii place a colectá pentru scopuri publice. Cu tóte acestea ilu cunoscem numai par renommée. — Presied.: Candu l'ai vedutu mai pe urma? — Vidak: In prim'a septemana din iunie 1876 l'am intelnit din intemplantu pe strada in Chichind'a. Elu mergea la otelu cu dr. Majinszky. Am mersu si eu cu densu, dar i-am parasitu dupa 5 minute. — Presied.: Despre ce ati vorbitu atunci? — Vidak: Intielesu, ca Iovanovics ar fi venit se adune siarpia si bandage, si in casu de lipsa se faca subscrieri pentru imprumutulu serbescu. Conversatiunea nóstra a fostu rapsodica. Intre altele Iovanovics ne spuse ca nu este adeveratu, ceea ce scriu diariile, ca Miletics ar fi fostu primitu rece de principele Milanu, din contra acest'a l'a intrebatu, ce spiritu domnesce intre serbiu ungureni si déca, in tempu de resbelu, ar voi se ajute principatulu Serbi'a?

Dr. Polit: Me rogu a se constatá, ca Vidak este cumnatulu judei Lujanovics ascultatu ieri: Nu vreu se dicu, ca s'a facutu vreo presiune asupra lui Vidak, in urm'a referintieloru inse, se póte esplicá pentru ce convinu in fassiunare.

Dr. Majinszky, adv. in Chichind'a marturisesce in limb'a magiara, ca cunósce pe Iovanovics, de candu era la scóla in Neoplant'a. Acest'a venindu in Chichind'a l'a cercetatu si pe elu, descoperindu-i planulu caletoriei, si rogandu-lu totu odata se faca impreuna cateva visite. Martorulu spuse lui Iovanovics ca va face fiasco cu planulu seu; omenii nu au bani pana dupa culesu. Asemene sórte i-au profetitu si advocatu Topanarky si directorulu casei de pastrare, Gremics. In mai multe locuri nu gaseau acasa decâtu femeile, de la acestea cereau siarpia. Pe urma au incetat cu visitele.

Se cetesce fassiunile mai multoru serbi, ai caroru fii trecusera cá voluntari in Serbi'a. Parinti n'au sciutu nimicu, au vedutu numai de odata, ca fii lipsescu; mai tardiu au auditu ca se afla cá voluntari. In fassiunea

lui M. Gyorgyevics, cetita a propunerea aperiatorulu, se dice: „pe mine nu m'a recrutatu nime; am mersu de buna voia. Ar fi tristu, déca, cá pe serbu, ar fi de lipsa se me indemne cineva, ca se 'mi ajutu fratii.“

Se asculta martorulu Anton Bende. Acest'a spune ca mergundu la biserica a auditu vorba in scóla, a recunoscutu vocea invetiatiatorulu Iancovics si am ascultatu totu ce se vorbea. Iancovics provocá pe cei presenti ca se se rescóle, se colecteze bani si se inroleze voluntari.

Dr. Polit: Acést'a e affer'a famosă Iancovics, asupra carei-a interpelasem pe ministru in dieta, fiindu ca Iancovics suferise trei luni arestu, fora a fi fostu ascultatu. Iancovics se eliberase de atunci. Premitiendu aceste me rogu a se 'ntrebá martorulu, scie serbesce? — Bende: Pe candu me aflam in Csurog intielegeam mai bine cá acum. De vorbitu, nu potu serbesce. —

Dr. Polit: Cum a priceputu dara martorulu vorbirea din casa. — Bende: Am priceputu totu, ceea ce n'am intielesu am lasatu se 'mi traduca altii. Dupa aceea me dusei la notariulu si-am facutu aretare.

Dr. Polit: Care cuventu nu l'ai intielesu? — Bende: Acea, ce insemnéza „voluntariu“. Mi l'am scrisu si am intrebatu pe altii, ce insemna.

Dr. Polit: Cum se dice voluntari serbesce? — Bende: Ast'a nu o mai sciu.

Dr. Polit: Poti der istorisi serbesce convorbirea asiá, pre cumu ai audit'o?

Presied.: Intrebarea acést'a n'o potu admite. Nescine póte intielege o limba fora a o poté vorbi.

Dr. Polit: Me rogu a se constatá, ca nu mi s'a permis intrebarea, de aceea imi reservu dreptulu a face acusa de nulitate.

Szabadkay, ovreu, notariu in Csurog, dice: Pe Iankovics ilu cunosc de unu agitatoru principalu alu acelei „secte“.

Presied.: De ce „secta“ vorbesi dta? — Szabadkay: Omladinisti. Iankovics aduná colecte si recrutá pentru Serbi'a. Scopulu lui era rescolare si castigarea de voluntari. Bende mi-a relatatu despre conferinti'a din scóla si eu am facutu aretare la judele cercualu. Pucini magiari din Csurog tienu cu credinti'a la constitutiune si apera spiritulu nationalu. Iankovics isi alese scóla de scena pentru agitatiunile sale.

Presied.: Ce scii despre recuti? — Szabadkay: In asta privintia eu, cu toti ceilalti cunoscemu activitatea lui Iankovics si a capelanulu serbu. Aprópe pe fia-care di lipseau câte cati-va tineri; dup' aceea audiam, ca au trecut in Serbi'a. Pe unii, cari si astadi sunt acolo, mi i-am si notatu. — Presied.: Ce scii de colectele de bani? — Szabadkay: Iankovics colectá pentru montenegrii seraci. Eu inca am contribuit 1 fl. pentru ca traiescu intre serbi. — Presied.: VEDIUT'ai dta mergundu singurateci la Serbi'a? — Szabadkay: Am vedutu pe sergentulu Mika Iovin, care au plecatu pe unu caru cu altii. Ei faceau mare scomotu din acést'a. La plecare descarcu cate odata si puscariti. — Dr. Polit: Din punctu de vedere alu aperiarii suntu fórté obligatu dlui martoru pentru marturisirea sa. Densulu numesce convenirea mai multoru serbi de conferintie periculósă statulu si conturbári de linisea publica.

Martorulu M. Lukacs spune dupa aceste, ca Szabadkay s'a fi esprimat, ca pe Iankovics ilu va asediá elu.

Se cetesce fassiunea lui A. Petrovcsen din Csurog. Acest'a fusese de faça la „conferinti'a“ denunciata. Martorulu dice, ca densulu impreuna cu altii au cerutu conchiamarea unei siedintie pentru computuri comunali; in cancelari'a satulu nu se potura aduná, fiindu acolo era plinu de ómeni. Despre alte obiecte n'a fostu vorba in „conferinti'a“.

Totu asemene marturisi si Iankovics.

Procurorulu generalu cere, cá martorii, afóra de Rankovics si Iovanovics, se depuna juramentu.

Dr. Polit e in contra jurării lui Lujanovics.

Se incuviintéza cererea procurorulu.

A 5 di de pertractare.

Dr. Polit: Inainte d'a se trece la altu obiectu propunu cetirea ordinatiunii ministeriali asupra „voluntariloru“ si a imprumutulu serbescu, voiu se constatezu, ca acel'a a aparutu in „B.-Pesti Közlöny“ la 4 iuliu 1876, aprópe o luna mai tardiu dupa arestarea lui Iovanovics. Chiar si Miletics a fostu arestatu in nóptea de 4 spre 5 iuliu, prin urmare nu potea avea cunoscintia de ordinatiunea acést'a. — Pentru aperiare ar fi tare de doritu, cá martorulu Timarcsevics se fia de faça spre a se confrontá cu Rankovics, carui'a ii contradice; eu insumi am auditu, ca Timarcsevics ar fi moritu in Belgradu. Consulatul a retornatu simplu citatiunea. Era in ordine déca consulatul, care a sciutu de acést'a, pe langa remiterea citatiunii amintea, ca Timarcsevics nu mai traiesce.

La cererea dr. Miletics se cetesce fassiunea lui A. Vettel din Versietiu, care inca referase la ministeriu asupra lui Iovanovics si a omladinistiloru.

Se trece la alu trielea punctu din acusa: Medaliele Miletics.

Se cetesce fassiunea lui I. P. Beslin. Elu dice: Era in 1871, pe candu omladin'a desvoltá activitatea cea mai mare, eu venii la idea dupa modelulu altoru marce de jocu pe cari erau portretele lui Dusan, Milan, Lazar, Polit, Luca, si altoru serbi renumiti — se facu si medalii Miletics. Era o afacere de castigu. Literile I. P. B. nu sunt secretu, ele sunt initialele numelui meu. Miletics chiar si in dieta s'a esprimat contra acestoru medalii.

Ognyanovics, doctoru in medicina si redactorulu unei foi beletristice spune urmatórele: Beslin pe care 'lu vedeam adese in Vien'a, mi-a disu, ca elu a batutu medaliele pe spesele proprii. Pe atunci era moda a pune pe tabachiere portretele barbatiloru poporali spre a se potea vinde mai usóru, buna-óra cum se face aici cu portretulu lui Deak. De altmintrea déjá mai inainte

venduse unu Szubotics tabachiere cu portretele Dusan s. a. Intr'o di mi se planse Beslin, ca ar fi facutu o medalie de aceste de auru si a tramis'o lui Miletics, dar acest'a i-au retornatu-o esprimandu-si displacerea — Presied.: Ce insemna inscriptiunea de pe partea inversa? — Ognyanovics: Era vigneta unei scrieri poporali serbesci, aparuta cati-va ani mai inainte. — Presied.: Se va ceti articulu din „Zastava“ de la 30 iunie 1876. — Miletics: Protestezu contr'a amesteculu acestui casu, atatu din punctu de vedere alu imunitatii, cátu si alu libertatii de pressa.

Dr. Bókh: Articulu nu este crima, nu se acusa, dar se tiene de processu cá dovéda.

Dupa cetirea articulu, Dr. Polit anunçia nulitate.

(Va urma.)

Romani'a. (La situatiune.) Pana in 17/29 Ianuaru in cercurile supreme oficiali ale capitalei romanesci nu se sciá nimicu pozitivu despre conditiunile de pace pe care le-ar fi pusu Rusi'a Turciei; éra cele optu conditiuni telegrafate ministeriulu Britaniei, si discutate cátuva in parlamentu, nu surprindu pe nimeni. In cátu pentru Romani'a, despre care se dice in punctulu 3 pe scurtu: „Independenti'a Romaniei cu o despagubire teritoriala indestulatoria“, urmatóriele pasage din scrisórea unuia din amicii nostrii cei mai bine informati, ne confirma in opiniunea de a nu crede nimicu neconditionatu, si a fi cu tóta rezerv'a, pana la faptele complinite.

„De asta-data speramu“, dice corespondentele, „se avemu pace. Rusii nu se mai batu; dara noi totu ne batemu la Vidinu, cá-ci positiunea nóstra de beligeranti inca nu e stabilita. Se vede, si de aici urmédia, cá cu noi sese inçhiaia acte separate (adeca pace separata!). Domnitorulu era se plece in 16/28 la campulu de resbelu, la Vidinu, mai alesu cá acumu se simte bine dupa pucinulu repausu ce avu in capitala si dupa ingrijirea devotata ce'i dete Domn'a, modelu de virtuti femeiesci si patriotice; dara fu impededatu de scirea, cá generalulu diplomatu Ignatief vine la Msa cu o missiune oficiala. Acesta se astépta pe astadi 17/29“.

„Vidinulu, acea cetate care trecea pana aci de vergine, de neespunabile, este impresuratu din tóte partile pana la distantia de trei mii metrii asia, cá nu mai póte comunica cu nici-unu satu vecinu.“

Acestea informatiuni, déca se voru adeveri pe deplinu, dau lucruriloru cu totul alta facia, si genial'a idea conceputa inca din Iuliu a. tr., cá romanii pentru libertatea patriei trebuia se si verse sangele in Bulgari'a, isi castiga abia acumu valórea in ochii multoru ómeni pucinu cugetatori. Preste acésta prea bine observá diariulu U. p. Altulu, ca „resbelulu ce Romani'a intreprinse si sustienu in contra Turciei, va avea nesce efecte decisive asupra organismulu sociale; marile evenimente prin care trecu tiér'a si natiunea, voru aduce o adeverata revolutiune in acestu organismu“.

✓ Adeveratu cá multe greutati a suferitu si mai suferé tiér'a, cá-ci de au castigatu multi pe urm'a acestui bellu selbaticu, dara populatiunea rurala cáta se affá in drumulu suteloru de mii de trupe trecatórie, avuse si mai are a patimi fórté multu din caus'a requisitiuniloru si a transporturiloru. Din tóte inse, plag'a cea mai teribile este pentru locuitori epizooti'a (ból'a de vite), mai alesu de cându vitele cornute peru cu sutele in câteva districte, precumu ne asigura si corespondentele nostru, pe langa ce aflamu esitentia bólei constatata si in unele diarie din capitala. Dara ceea ce ne pune la straina mirare este, cá din diariile câte ne vinu din Romani'a, singur'a „Revista científica“ a dloru P. S. Aurelianu (astadi ministru) si Grig. Stefanescu are, cá se dicemu asia, unu tipátu de dorere contra acelei plage infricosiate si ruinatorie a economiei nationale, a populatiunii chiaru. Fiindu-cá unele districte limitrofe din Transilvani'a au suferitu si pana acuma de epizootia, care nici pana astadi nu s'a stinsu de plinu, si fiindu-cá ne aflamu in periculu invederatu, cá precumu ea se furisiasse prin vam'a Branului in tómn'a trecuta pe la Brasiovu, Trei-Scaunu, Fogarasiu, asia se mai fia adusa si pe alte parti, prin ómeni blastemati, impinsi de alu loru egoismu, asia noi inca ne facemu datori'a reflectandu pe toti locuitorii „Transilvaniei si ai Bucovinei si cu atatu mai virtosu pe cei invecinati cu districtele Romaniei, cá nu cumva se si apropie vitele cornute de hotaru, nici vite de preste Carpati se nu cumpere. Mai bine infrenare totala, decâtu periculu de saracia totala; cá-ci éta ce scrie susu citat'a foia:

Una bóla terribila pustiesce de cátu-va timpu fóra crutiare satele nostre; vitele, mari si mici, cadu pe fia-care di cu miile. Epizooti'a care a inceputu prin Septembrie, golesce pana asta-di cosia-

rele*) de vite fóra se i se póta oppune veru-una stavila. Nu póte fi lovitura mai simitóre pentru agricultur'a nóstra de càtu acésta molima. Lasandu la una parte perderile mari ce se pricinuescu prin impucinarea vitelor, sa nu ne scape din vedere, ca nu este agricultura posibila fóra densele. Araturile de primavara se voru resimti de acésta lipsa.

Ce este de facutu? Se intréba fia-care. Din nenorocire ból'a s'a intinsu atátu de multu, ca mesurile preventive nu se mai potu applica in cele mai multe localitati. Afóra de acésta chiaru déca lucrulu aru fi cu putintia, unde ne suntu veterinarii, cari sa póta indeplini tóte trebuintele? Nu scimu déca Directiunea serviciului sanitaru a facutu totu ce a camu pututu penetra a margini bóla; cu tóte acestea ból'a se intinde din ce in ce mai multu.

Sciri bellice.

In Nr. precedente promiseramu a reproduce si noi dupa Monitorulu ofic. alu Romaniei buletinulu despre impresurarea Vidinului; dara aprópe 1/2 din acelu buletinulu resuma actiunile bellice ale divisiunei II comd. gener. Cerchezu si divisiunei IV gener. Angheliescu, de candu acestea dupa luarea Plevnei primira inaltu ordinu de a lua cetatile turcesci de pre marginea Dunarei, si unite cu divisiunea I comd. Leca se pusera tóte trei sub comand'a lui Haralambu, pre candu apoi s'au luat Rahov'a. Cibru-Palanca, Lom-Palanca, Arcer-Palanca, dupa aceea prin bombardare si asaltu cetatea Belgadgicu. Acestea fapta belice fiindu cunoscute din numeroase sciri anteriore, noi ne marginimu a da locu aci numai partier buletinulu ónc., prin care se constata inchiderea perfecta a Vidinului (romanesce Diu). „Pentru a ajunge acestu scopu si a investi in modu strinsu si concentricu cetatea Vidinului, trupele divisiunilor I si IV, in dio'a de 12/24 Ianuarie, dupa o scurta lupta, atacá si isgoni pe inamicu din satele Tatar djicu, Novoselci, Rupca si Raianovce, unde elu érá intaritu. Trupele nóstre avura in acésta afacere pe sub-locotenentulu Sierbanescu, din alu 8-lea regimentu de linie greu ranitu, unu sergentu ucisu si 5 soldati raniti. Apoi ele pasira la ataculu pozitiei importante de la Smirdanu; dupa trei ore de bombardare, la care ca si in cele-alte actiuni, concurá si Calafatulu cu unu focu fórté viu, érá dincóce de Dunare erau in actiune 78 tunuri, din cari 12 instalate in drépt'a frontului, la 2 kilometre departare de cetate, foculu turcescu nu mai respunde de càtu fórté slabu. La aríp'a nóstra stanga, generalulu Cerchez luá dispositii a atacu pozitiei de la Smirdanu, care este o intarire insemnata, ridicata de Turci spre a apara Vidinulu despre uscatu. Ataculu se executá cu 6 bataliune din regimentele alu 4-lea si alu 6-lea de linia si alu 9-lea de dorobanti, si elu avu unu succesu complectu. Trei redute, cari aparau pozitiiunile sateloru Smirdanu si Inova, au fostu luate cu asaltu de trupele nóstre, si lupt'a a duratu de la 3 óre pana la 6 óre sér'a. Siantiurile reduteloru si campulu imprejuru erau acoperite cu preste 300 cadavre inamice, si au cadiutu in manile nóstre: 6 tunuri de 9° de otielu Krupp cu muniti'a lor, si unele chiaru inca incarcate, atatu a fostu ataculu de impetuosu, 250 prisionieri nizam, mai multe sute de puscii Peabody-Martiny si Snider. Restulu trupeloru inamiculu a fostu luat pe góna in cea mai mare desordine retragendu-se in Vidinu. Trupele au fostu conduse cu inteligintia si bravura de sieffi lor, nu se audia ca semnalu alu trompeteloru, de càtu inaintarea si pasulu gimnasticu.

Pierderile nóstre suntu: 2 oficiari morti, capitánu Verbicénu, din alu 9-lea de dorobanti si sub-locotenentulu Frundiescu, din alu 4-lea de linie, 3 oficiari raniti: locotenentulu Elefterescu, din alu 6-lea de linie, avendu petiorulu sfarimatu deasupra genunchiului, capitánulu Georgescu, din alu 4-lea de linie, usioru ranitu, si locotenentulu Cumpanasi, din alu 4-lea de linie, ranitu usioru la mána. Din trupa se evaluéza aprópe 30 la 40 morti si ca la 100 raniti.

Acum cerculu de investire alu cetatei Vidinului este cu desaversire restrinsu, tóte intaririle exteriore si inaintate suntu in manile nóstre si cetatea chiaru se afla sub complecta dominatie a tunurilor nóstre.

Dela armat'a serbéscá se scie deocamdata numai atáta, cá ea sub comandantii sei serbesci, nu mai multu incurcati prin voluntari si avanturari, inaintédia prea bine, si cá puterea turcesca cá de 30 de mii, cu care avura ei a face, se póte considera cá infranta. Au mai remasu numai trupele

lui Hafiz-pasia la Novi-bazar si alte vreo 12 mii de turci la Rossovo, cu cari mai au se se mesurare serbii, déca intr'aceea nu va impedece si pe ei armistitiulu. Mai multu nu se scie dela serbi, din cauza mai alesu, cá ei batjocoriti in anulu trecut in modulu celu mai infam de càtra cetele correspondentiloru straini, acuma nu le mai spunu nimicu pe lume, nici de bine nici de reu; ii lasa inse cá se bata campii càtu voru vrea, dara se ferescu de ei cá de ciumat; érá mai alesu statulu majoru serbescu isi tiene planurile sale inchise cumu e vorb'a, sub siepte lacati. Va dice cineva, cá asia dara armat'a serbéscá nu ar avé nici-unu controlu in interesulu veritatii istorice. Ba dieu are: pe oficiarii superiori, reprezentanti ai diverseloru armate straine, barbati de caracteru seriosu si competenti in artea militaria.

Ce se spunemu lectoriloru nostrii dela armat'a rusésca? Nici-o actiune sangerósa mai multu. Astadi rusii s'aru potea scalda prea bine in Dardanele la cetatea Gallipoli si in marea marmora la Rodosto, fórté aprópe de Constantinopole, cá-ci trupele lor pan' acolo ajunsera. Populatiunile turcesci vediendu cá rusii in locu se lé faca vreunu reu, le apara de vindict'a bulgarilor, cá si de talchariile si crudimile cercasieniloru si ale basí-buzuciloru, cá tóte cele necesarie lor le platescu regulatu cu bani de metalu, si cá tienu ordine stricta la cetati si la sate, — acuma se intorcu din fug'a lor si isi vedu fiacare de afacerile proprii, asteptandu dela Allah binele perdutu prin blastemat'a sistema si administratiune turcesca.

Sciri diverse.

(La Mórtea Catarinei Mocioni.) „Famili'a“ Nr. 7 pe langa o poesia publicata sub acestu titlu are totuodata si una schitia biografica a fericitei in Domnulu Catarina Mocioni. Amu dorí cá acésta schitia, de si prea scurta, se si afle lectori si lectórie in tóte tierile si societatile, in care se aude si se scie limb'a nóstra.

(Beseric'a si Scol'a) din Aradu in Nr. 4 aduce sub titlu Consideratiuni asupra prediceloru, subscrisu V., unu articlu fórté instructivu, in càtu adeca elu compara oratori'a bisericesca a romaniloru cu oratori'a altoru biserici. Intr'unu altu articlu subscrisu G. Pletosu suntu desvoltate scurtu si bine criteriile asia numiteloru Constitutiuni apostolesci. Alu treilea articlu subscrisu E. L. se ocupa de Educatiunea prima a prunciloru. Idei prea frumóse in trelsulu, numai in stilu urme de germanismi. De multe si fórté mari pericule a scapatu scump'a nóstra limba nationale; scapa-va ea de siguru si de restulu barbarismiloru.

(440000 fl.). Dupa „Haladás“ din Turd'a Comunitatea proprietariloru din desfiintiatulu „Scaunu“ (districtu) alu Ariesiului avuse unu capitalu comunu de 44 mii fl., pe care mai deunadi ilu doná spre scopulu infiintari unei scóle comunale. Dieu bine facu secui, cá macaru acumu, pe la finea acestui secolu, mai dau si ei sume pentru scopuri de cultura si civilizatiune, in care suntu atátu de remasi, in càtu au ajunsu saracii de obiectu alu glumeloru humoristice la connationalii lor magiari din alte parti ale tierii.

(In „Foi'a scolasteca“) dela Blasiu Nr. 2 a inceputu a se publica unu articlu interesant relativu la aplicarea principiului etimologicu si foneticu in limb'a nóstra. Acésta inca este cu o proba mai multu, cá se va intempla aceea ce trebe se se intemple, adeca: Lupta pe timpu nedeterminatu impregiurulu celu mai scumpu tesauru ce póte avé natiunea in acésta lume. (Ne venira si dela Bucuresci reflexiuni pretióse in aceeasi materia).

(† Szigligeti.) In 19 Ianuarie a muritu in B.-Pesta celu mai renumitu dramaturgu alu natiunei magiare cunoscutu sub pseudonimulu Szigligeti, cá-ci dupa numele familiei sale dela Oradea m. l'a chiamatu Iosifu Szathmáry, fiu alu lui Alexe Szathmáry, advocatu si proprietariu. Biografi'a lui Szigligeti este fórté instructiva din diverse puncte de vedere. Nascutu in 1814, pre candu era de 18 ani tata-seu ii facea sila se mérga la theologia; fiu-seu din contra se cerea la medicina, de care parinti nu voira se audia. In fine se decida se'lu dea la ingineria, fóra se vrea a cunosce, cá unu june care fauresce mereu la versuri, novelle, novellete, comedii, pana i lumea nu si va implea crerii cu cifre, nici va sta cu anii intregi plecatu pe charte topografice s. a. Urmarea fu, cá Junele Iosifu fugi si schimbandu si numele, se bagá la teatru din Pesta pentru plat'a de cerstoriu 12 fl. pe luna. Szigligeti nu a fostu nici-odata actoru bunu; dara s'au alesu din elu unu dramaturgu, precumu magiarii n'au mai avutu altulu, decátu dóra pe C. Kisfaludi. Szigligeti a scrisu in viéti'a sa 104 opere de teatru, dintre care câteva tragedii, apoi drame si comedii mai multe. Unu numeru considerabile din acestea fusesera premiate. Unele din ele au cadiutu, dara cele mai multe se tienu pe repertoriu. Szigligeti a mai tradusu multe opuri dramatice din limbi straine; a mai scrisu si alte lucruri bune pentru natiunea sa. Si ce credeti dv., care a fostu respalat' omululu dela contimpurantiu sei? Persecutiune turbata intru atátu, càtu amiculu seu Iokai spune in „Hon“ din 21 Ianuarie, cá chiaru si in dio'a in care Szigligeti era intinsu „pe scanduri“, câteva diarie ii mai mursucá cadavrulu cá

nisce cani de turme. Atátea urgii aruncate asupra lui, pentru meritele sale, ii causara palpitiune de ánima, care dupa 1/2 de anu ilu aruncá in momentu, asupra caruia plangu veduv'a, patru fete maritate, doi fetiori si nepoti. Apoi se te mai miri, candu affi in unele diarie manifestari de bucuria pentru mórtea cutariu romanu?

(Camerele comerciale si industriale nu suntu nici de o tréba.) Acésta nu o dicemu noi, dara o sustiene totu „Haladás“ Nr. 10 din 2 Februaru intru intieptiunea sa turdeana cu mare pasiune, agítandu totu-odata, cá ómenii se nu mai platésca taxele comerciale. Hei dómne, déca ar cutedia vreunu diariu romanescu se agite asupra vreunei taxe ori contributiuni publice! „Ja, das ist aber ganz was anders Bauer“, séu pe romanesce: Ce vreti mojiiloru, se ve mesurati voi cu nímisii dela Haladás? Ori cá ve prisosescu dintii in gura? — De altumentrea ne place a crede, cá celu domnu Ioanu Hintz dela Brasiovu, carele tocma acuma stá se publice o foi'a comerciale, va aduce omagiile sale reprezentantiloru ideii enuntiate in „Haladás“.

(Din Petruburgu) se scie dto 5 jan.: Dupa cele mai nóue comunicate oficióse pierderile totali rusesci se urca la cifr'a de 81,800 ómeni, intre cari 8 generali morti si 11 raniti. Numerulu soldatiloru morbos si usioru raniti se urca la 27,000. Numerulu turciloru cadiuti in prinsóre face 120,000, intre cari 8000 morbos. Dupa comunicate oficiali, trupele rusesci, in diferite campanii din Europ'a si Asi'a, au ingropatu 96,000 turci morti. Numerulu turciloru, cáti si-au aflatu mórtea in necati, face 2000. Dupa cifrele aceste, armat'a turcesca au suferitu dejá o perdere de 218,000 ómeni, for' a se computá aici raniti si morbosii, cari se mai afla in a mata.

(Cálike ferate romane). Intratele societáti cálioru ferate romane incepu din 3 pana in 31 decembre facu 2.400,539 franci, pe candu in 1876, in acelasu tempu, faceau 863,145 franci. Prin urmare resulta unu plusu de 1.537,394 franci séu 180%. In 1877 venitele totali au fostu 35.198,718 franci fácia cu 12.858,924 franci d'in 1876.

(Furcile turcesci). Acuma se scie curatu, mai alesu din raporturile oficiali ale consulateloru germane asiediate pe la cetatile mai mari ale Turciei europene, cá in totu decursulu campaniei din anulu 1877 generalii si alti oficiari superiori turcesci au tienutu furcile in permanentia si au spendiuratu mereu din bulgari. Aci consulii mai audauga revoltatóri'a impregiurare, cá cei mai multi bulgari cadiuti in manile turciloru si ucisi cu mórtea cea mai infama, au fostu nevinovati, din cauza cá ii denuntiasera inemici de ai loru personali, sau si alti ómeni blastemati, cari avea de scopu a lua parte din averea bulgarilor. Se constata de es., cá in 32 de dile din Augustu si Septembrie numai la Adrianopole si in regiunea lui au fostu spendiurati 180, érá la Filipopole in aceleasi dile 120. Pe bulgarii inpuscati, junghiatu, aruncati in focu si in ape mari nu ia potutu numera nimeni pana acumu, si nici cá se va sci numerulu lor, decátu numai in urmarea unei investigatiuni fórté rigoróse, din comuna in comuna, buna-óra cumu facuse guvernulu austriacu in anulu 1850/1 dupa revolutiune in Transilvania si Ungaria. Procedur'a este cu totul sumaria, scurta asia, càtu uneori era de ajunsu 1/2 óra, ca omulu se fia judecatu si spendiuratu pe nesce furci fórté primitive, compuse din trei lemne. Iudecatori si hoherii facea si astadata, cá si in alte timpuri, specul'a cea mai barbara cu nefericitii condamnatu, portandu i pe la casele si boltele comerciantiloru chrestini, cá se i spendiure pe la usile lor, déca nu le voru platí bine. Asia fia-care le platescu grosu, numai cá se scape de infami'a spendiurarei de ómeni pe la casele lor. Cu acésta manopera diabolésca acei barbari selbatici adunara sume mari de bani. Tocma asia facea turcii si in Romani'a pana in anulu 1822, de care avemu documente numeroase in istoria. Contra acelei selbatacii consulatele au reclamatu fórté desu la gubernatori si la Constantinopole, inse fóra nici unu folosu, pentru-cá gubernatori ori cá nu mai voiá se asculte de poruncile ministriloru, séu ceea ce este multu mai probabile, cá-ci s'a mai intemplatu si la alte ocaziuni, pe langa ordinulu datu in vederea lunei, le mai venia si altulu secretu, in care li se dicea: Noi ve oprimu pentru ochii ghiauriloru, dara voi se esterminati pre càtu veti potea mai multi bulgari, pentru-cá numerulu lor se se micisoreddie si muscalii altadata se nu aiba pe cine mai apara. Mai alesu pe cei ce sciu ceva carté, fia popi si calugari, fia mireni, se i curatiti déca se póte pe toti. Considerandu acestea fapte selbatice a le turciloru, nu ne vomu mira, déca acuma turcii fugu cu diecie de mii de inaintea ruseriloru, pentru-cá ei se temu de resbunarea teribile a bulgariloru si ruseriloru, de repressalii indiecitu meritate.

(Nasuri de câte 12 stanjini si apoi urechi mari.) Au avutu romanii si sasi din Brasiovu in lun'a lui Augustu, pre candu unu corespondente alu unoru diarie magiare trecuse pe acolo la Bucuresci, cá-ci pe atunci romanii amblá ca ploati strigandu „Váj gye minyé“, érá sasi „Nix isz mit der Illusion“. Dara dupa caderea Plevnei, pre candu corespondentele se intórse totu pe la Brasiovu, affá cá nasurile lungi au disparutu cu totul dela sasi si dela romani; dara apoi de bucuria cá „au invinsu ucigasi civilizatiunei (fresce ai celei turcesci) si órdele de banditi“, a inceputu se le crésca urechile in proportiuni asia de escesive, in càtu magarii iau trasu in procesu pentru privilegiulu de a porta urechi mari. — Celealte spurcatiuni vomite asupra romaniloru totu in acelu „Haladás“ (Nr. 9) condusu de unu inspectoru de scóle, nu ne lasa respectulu càtra lectori a le mai reproduce. Destulu cá aci suntu insultate nationalitati intregi in modu necalificabile si fóra nici o frica de pedépsa.

(Carta de corespondintia) „Correspondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde“ este

titlului unei foisioré mici, care încep se ésa dela 15 Ianuariu in fia-care luna odata, si e destinata a face servitiu fórté bunu barbatiloru de sciintia si toturoru carii voiescu a cunoáscé Transilvania in trecutu si in presentu. Acea fóia ori cátu de mica, are trei redactori si alti cinco colaboratori. O recomandamú Comitetului asociatiunei transilvane si redactiunei „Transilvanie“.

(Satisfactiune meritata.) Dintr'unu telegramu venitu confratelui nostru „Tel. rom.“ dno. Cernautiu 4 Februaru, aflámu cu mare bucuria, ca in sér'a precedentá pe la 10 óre toti membri societáti „Arboró's'a“ de la universitatea din locu au fostu achitati in unanimitate si ca satisfactiunea este mare. Din partea nóstra felicitamú din totu sufletulu nu numai pe cei achitati, ci si pe judecatori lorú pentru inaltulu semtiementu de dreptate desvoltatu asupra acestei cause, care in ochii lúnei civilizate trece cá chestiune de principiu. Se sciá si pâna acumú causele pentru cari au fostu incriminati acei juni; ele inse nu erau alte decátu acele, pe care le vedem tolerate de ex. la universitatea din Viena, unde númeroásele societáti d'ale studentiloru stau in relatiuni strinse cu societati homonime din Germania cea mare.

Conversatiuni literarie.

Despre dictionariulu academicu alu limbei romane *).

(Fine.)

Mai avemú inca si a patr'a scola philologica, totu istorica, care inse s'ar potea numi a evului mediu, care adeca nu merge cu adunarea elementorú limbei mai departe, decátu pâna in secolulu alu 16-lea, si pâna acolo inca nu'i pasa multu de formele vechi, pe care scól'a Cipariu pune temeiu fórté mare, cátu mai virtósu de materialu, de vocabule, pe care éra si nu le alege dupa originea lorú latina séu nelatina, ci este aplecata a conserva si tiené in usu mai intregu materialulu cátu se afla mai alesu in chronicari si in scriptorilú nostri basericesci. In cátu pentru formele vechi usitate la betrani, esite inse din usu la generatiunilú moderne, ea nu crede cá acelea aru mai avea putere de viétia, ci le tiene de archaismi obsoleti, adeca forme mórté. Intru altele ea vorbesce cu multu respectu despre scól'a Cipariu, 'i imputa inse, cá-ci ingreuna lectur'a prin estermnarea semnelorú. Totusi ea néga, cá ar tienea la principiulu foneticu, si adópta pe celu etimologicu, cu exceptiune de vreo trei insi, in frunte cu dn. Hasdeu, carele si in tómn'a trecuta declará limpede, cá dsa tiené numai la principiulu foneticu, pre candu dn. Odobescu ne dise cá tiene la principiulu etimologicu. Acésta scól'a are multi aparatori; ea se afla in lupta, pociu se dicu, inversunata cu a latinistiloru. Din contra, intre acésta scól'a si între a Blasiului póte se urmedie in cátiva ani intielegere aprópe deplina, cá-ci nu este cá se dicu asia, incapatnata, nici cá cea latinista, nici cá cea dela Iasi, 'i place se asculte opiniunilú contrarie, déca i se aducu fóra pasiune si fóra pretensiuni dogmatice; se turbura numai candu dá preste erori gróse gramaticali, preste periode intortochiate si lungi cá unu camilu de catargu la corabii, séu de prose necalite, hibride, absurde, ori de traductiuni obscure. In cátu pentru introducerea semnelorú, adeptii acestei scóle se linistescu déca 'i convingi, cá pe la noi nu a decretatu nimeni cu sabi'a in mana eliminarea semnelorú, ci din-contra, s'a disu limpede si respicatu: De si avemú pentru cele mai multe casuri regule gramaticali, si analogi'a de ajutoriu, cá se scimu cumú se pronuntiamú fóra semne mai fiacare cuventu si litera, noi nu inputamú nimenui aplicarea semnelorú, déca cineva simte necesitatea lorú; inputamú inse si noi cu atátu mai greu calcarea reguleloru gramaticali, dela care depende fórté multu drépt'a scriere. Cá pentru incepetori este greu a citi fóra semne, cunoáscemú si noi; totu asia inse scimu, cá afára dóra de italian'a, orthographiile toturorú

* A se vedé Nr. 6 alu „Observatoriulu“.

limbilorú sunt neasemenatu mai grele, decátu a nóstra chiaru si fóra semne, si a desfidemú pe oricine, cá se ne demustre contrariulu. Mai cunoáscemú cu totii inca si acelu mare adevéru, cá déca greutatile prea mari sparie, instraina si abatu dela invetiarea vreunei limbi, totu asia prea mult'a facilitate molesiesce spiritulu omenescu, ilu resfacia si lenevesce, cá mai tardiu se fuga de orice greutate. Si óre asia multu este de candu generatiunilú tenere au scapatu spre ex. de silabisare cumú ar fi acésta:

Покои Іер Рѣцѣ-Пѣрѣ. Голово Он аз Рѣцѣ Іерт-Гоарѣ. Дѣде ѣк Наш аз-Дѣна. Чѣрф Іерт Рѣцѣ ѣк-Чѣрѣ. Голово аз тѣрдо ѣк-Гоатѣ. Фѣтѣ Он како ѣк-Фокѣ. Міслете ѣк слово тѣрдо-Мѣст. Землѣ аз міслете Іер-Замѣ. Глагол Іерт міслете ѣк-Гемѣ. etc. Ísi mai póte face tenerimea de astadi vreo idea despre acésta invetiatura, de care avuseramú parte noi betranii cáti ne mai aflamú in viétia dela 60 de ani in susu? Acésta tenerime, carei i se dau atátea miulóce de invetiatura, de care in prunci'a nóstra nu avusera parte nici prunci' de imperati si regi, se mai plange cá nu póte distinge între vocale deschise si inchise, precumú trebeamú se distingemú noi între аз (а) Іер (я), Іже, іое (ж ѣ), ↑ (ѣн), іор (ѣи), к (ір), între іа, іат, іако.

Fia de ajunsu cu acésta relatiune scurta, spre a invedera pre cátu se póte intr'o scurta conferentia de ocaziune, diferentia dintre cele patru scóle philogice, care tóte sunt reprezentate in societatea academica. Lasu acumú se compute oricine acelu capitalu de tempu si de viétia, care se cere, fia si la ómenii cei mai intiepti si mai moderati din lume, pentru cá se se póta intielege deplinu asupra culegeri si puneri in ordine a minunatorú thesauré ale limbei nóstre, a dictionariulu. Va veni unu tempu, intru care se voru deda si romanii se distinga bine între limb'a materna si limb'a nationale romanésca, care nu sunt identice, nu se acóperé una pe alt'a cá doue cercuri perfectu egali. Limb'a nea materna este numai aceea, pe care o voiu fi invetiatu dela matre, dela mama, dela famili'a mea, séu celu multu dela membrii unei comune cari vorbesce aceeași limba; éra limb'a nationale s'ar potea defini sum'a toturorú limbilorú materne ale aceeași natiuni genetice. Pe acésta nu o vomú scí nici-odata, déca nu o vomú invetia si inca cu mare diligentia, precumú o invetia pe a lorú tóte popórale civilizate.

De altu-mentrea noi nu amú inchiatiu cu acestea discussiuni filogice si lexicografice, ci le vomú continua; vomú dá inse in acestea colonne locu la câte-o auctoritate, in acésta materia de importanta suprema.

Preturile cerealielor

si altorú obiecte de traiu au fostu la

5 Februaru in Sibiu:

Grân, dupa cualitati	1 hectolitru	fl. 8.40—9.40
Grân, amestecatú	1 „	„ 7.20—8.—
Secara	1 „	„ 6.20—6.60
Papsioiu	1 „	„ 6.10—6.50
Ordiu	1 „	„ 7.00
Ovesu	1 „	„ 2.80—3.20
Cartofi	1 „	„ 2.00—3.00
Mazare	1 „	„ 15.00
Linte	1 „	„ 20.00
Fasole	1 „	„ 10.00
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	„ 36.00
Untura (unsóre topita)	50 „	„ 40.00
Carne de vita	1 „	„ —.36
Oua 10 de	1 „	„ —.50

Cursulu monetelorú in val. austr.

Vienna, 31 Ianuariu.

Galbinii imperat. de aurú	fl. 5.57 cr.
Moneta de 20 franci	„ 9.44 1/2 „
Imperialu rusescu	„ 9.60 „
Moneta germana de 20 marce	„ 11.70 „
Sovereigns englesi	„ 11.94 „
Lira turésca	„ 10.60 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„ 102.30 „

Cursuri de Bucuresti in Lei noi (franci).

27/15 Ianuariu.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	l. 91.50 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ — „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„ 86.50 „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„ 81.25 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitaléi cu 7%	„ 71.— „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„ 82.— „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„ 135.— „
Actiunile calilor fer. rom. din 1868 cu 5%	„ — „
Actiunile calilor fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ — „
Dacia, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 200.— „
Romania, Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„ 40.— „

„Albina“

Institutu de creditu si de economii in Sibiu.

Domnii actionari ai „Institutului de creditu si de economii „Albina“ se invita prin acésta, in vertutea §. 19 alu statutelorú societati la

A cincia adunare generala ordinara,

care se va tiné la Sibiu in 12 Martiu 1878 stilulu nou, inainte de amédi la 10 óre in casa institutului din strad'a Baier Nr. 1.

Obiecte:

1. Raportulu anualu alu Directiunei, bilantiulu anualu si raportulu comitetului de revisiune.
2. Ficsarea dividendelorú.
3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere.
4. Ficsarea pretiului marcelorú de presentia.
5. Alegerea unui membru de Directiune in sensulu § 37 de statute.
6. Intregirea comitetului de revisiune.

DD. actionari, cari in sensulu §§. 22, 23 si 24 din statute voiescu a participa la numita adunare in persóna, séu prin plenipotenti, suntu rugati, a si depune la casa institutului actiunile lorú si eventualu doveáde de plenipotentia celu multu pâna in 9 Martiu 1878 stilulu nou dupa amédi la 6 óre.

Sibiu 30 Ianuariu 1878.

1—3

Directiunea institutului.

Anunciu.

Aducemú la cunoscenti'a DD. Prenumeranti ai foiei nóstre „Higien'a si Scól'a“, cá nefiindu numerulu prenumerantilorú completu, nu potemu incepe edarea foiei fora dauna. Deci se binevoiesca a mai asteptá pâna in finea lui Fauru; cáci urmandu in tóte dílele câte unulu séu doi prenumeranti, speramú ca pâna atunci se va completá numerulu cerutu si apoi numerii intardiati voru urma unulu dupa altulu. Éra in casu contrariu vomú restitui DD. prenumeranti banii primiti, si asia nu voru avé nici o dauna.

Despre incetarea acestei foi ne aru paré cu atátu mai reu cu cátu tocmai pregatiseramú „Tractarea aberatiunilorú si morbilorú secusali“, cari fiindu de natura delicata si supusi unei sfieli (rusine nejustificabile), prin neglijere ori tractare rea degenerazi si amarescu nu numai viati'a individuala, ci de multe ori si a familielorú intregi, a generatiunelorú urmatorie.

Unde din contra, cei initiati in functiunile genitáli, in aberatiunilú si morbiilorú lorú, se voru poté ajutá insii. Totu odata rogamú pe DD. restantieri a refui datorii'a din anii trecuti.

Suntu rogate tóte onoratele redactiuni a publicá acestu anunciu.

Timisior'a 20 Ianuariu 1878.

Dr. Vasiciu.

„ALBINA“

Institutu de creditu si de economii in Sibiu

(Strad'a Baier Nr. 1 in casa propria.)

Fondatu in anulu 1871

cu unu capitalu de actiuni de 300,000 fiorini platitu intregu.

I. Accórdá imprumuturi ipotecari cu terminulu celu mai lungu de 10 ani, sub conditiunea respunderii in rate si in anuitáti.

II. Escomptéza schimburi (cambie) cu celu puáinu 3 subscrieri si cu terminu de celu multu 6 luni. Prolongatiunile suntu admise pre-lánga respunderea de a 5-a parte din capitalu, dándu-se despre restu schimbu nou cu subscrierile de mai inainte.

III. Accórdá credite ficse coperite prin sigurantia ipotecaria, pre-lánga folosirea lorú cu schimburi de 6 luni séu cu obligatiuni compuse la notariu publicu. Creditulu se deschide pe tempu nedeterminatu si se póte folosi cu inlesnire, intregu séu in parte, ori-candú respectivulu are trebuintia.

IV. Imprumuta pe obiecte de valóre (harthie, moneta etc. depuse cá amanetu).

V. Cumpera si vinde imobiliilú (case, mosie etc.)

VI. Primesce depuneri de capitale spre fructificare cu 6, 6 1/2 si 7%.

La finea fia-carui semestru interesele neridicate se capitaliséza, adica s'adaugu la capitalu pentru fructificare mai departe.

Regulamente speciali pentru toti ramii de operatiune se afla gratis la cass'a institutului si pe-la agentii nostri din districte. Acelesi se tramitu la cerere si prin posta ori-unde.

Sibiu, 4. Ianuariu 1878 st. n.

Directiunea institutului.

„Transilvania“

banca generala de asiguratiune mutuala in Sibiu

(Strad'a Cisnadiéi Nr. 5, cas'a propria.)

se recomenda pentru asigurari

in contra focului si pe viétia omului

pe langa conditiunile cele mai favorabile.

Dela fundarea institutului s'au platitu dejá

desdaunari dupa daune cauate prin focu:	summe asigurate pe viétia omului:
1869 fl. 1215 „ 40 cr.	fl. — „ — cr.
1870 „ 3594 „ 69 „	„ 5400 „ — „
1871 „ 12125 „ 60 „	„ 12512 „ 60 „
1872 „ 24178 „ 67 „	„ 17538 „ 49 „
1873 „ 24620 „ 76 „	„ 31239 „ 26 „
1874 „ 41970 „ 42 „	„ 24107 „ 10 „
1875 „ 69019 „ 80 „	„ 24796 „ 34 „
1876 „ 35420 „ 25 „	„ 23982 „ 10 „
1877 „ 30918 „ 18 „	„ 24935 „ 87 „
fl. 243063 „ 77 cr.	fl. 164511 „ 76 cr.
fl. 407575 „ 53 cr.	

Capitalu assignatú pe viétia omului cu finea

lui Decembre 1877	fl. 1,890000 „ — cr.
Reserva de premii cu finea anului 1877	„ 103950 „ 81 „
cari sunt elocati in	
a) Chartii de statu (Prioritati, Oblig. rurale)	„ 53982 „ — „
b) Imprumuturi pe politie	„ 18925 „ — „
c) Cass'a propria	„ 35000 „ — „
	fl. 107907 „ — cr.